

ARAPÇA EĞİTİMİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Yasin KAHYAOĞLU*

“Arapça eğitimi veya Arabî ilimler zordur” ifadesi birçok öğrenci, öğretmen ve veli tarafından zaman-zaman terennüm edilen adeta ortak bir söylemdir.¹

- Öğrenciler Arapçanın zorluğundan şikâyetçi
- Öğretmenler şikâyetçi
- Öğrenci velileri şikâyetçi
- Plan ve program yapıcıları şikâyetçi

Bu şikâyeti dile getiren her gurubun kendine göre bazı gerekçeleri vardır.

Biz burada öncelikle öğrencilerin şikâyeti üzerinde durmak istiyoruz.

Gerek İmam-Hatip okullarında, gerekse ilahiyat fakültelerinde birçok öğrenci, kendilerine verilen Arapça derslerin zor olduğunu, dolayısı ile bu dersleri hazım edemediklerini, hazım etseler bile, bunu sadece sınavlarda başarılı olmak için yaptıklarını söylerler.

Çünkü okudukları şeyler kafalarına girmiyor. Arapça'nın birçok kuralı var, bu kuralları ezberlemek kafalarını karıştırıyor.

Durum böyle olunca da; çalışmalarında istedikleri başarıyı elde edemiyorlar. Başta Sarf ve Nahiv, yani; gramer olmak üzere; doğru okuma, doğru telaffuz etme, konuşma, yazma ve anlama gibi konularda istedikleri seviyeye gelemiyorlar.

Bu olumsuz hava ve psikolojik baskı öğrencileri Arapça dersinden uzaklaşmaya ve onu bir kenara bırakmaya sebebiyet vermektedir.

Öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları bu manzara; başta bizzat kendilerini, daha sonra sırasıyla: ders veren hocalarını, Arapça'yı kaçınılmaz gören yetkili kurumları ve ailelerini tedirgin etmektedir.

* Yrd. Doç. Dr., Harran Ü. İlahiyat Fakültesi Arap Dili Belagati Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
ykahyaoglu@hotmail.com

¹ .Abdülvaris Mebruk Said, Ellisanü'l-Arabi: el-Huviyye, el-Ezme, el-Mahrec. Mektebetü'l-Vefa, Mısır ts. S: 131-135 Arası.

Öğrenci merkezli bu şikâyetleri ele alıp, buna sebep olan temel noktaları tespit ederek önlemleri almak ve öğrencilerin başarı düzeylerini sağlamaya yönelik cevaplar üzerinde durmak elbette bizim görevimizdir.

Bu konudaki bazı tespitler şöyledir:

1- Her şeyden önce Arapça'nın zorluğundan şikâyetçi olan öğrenciler, öğrencilerin tamamı değil, sadece onların bir bölümüdür. Diğer bölümü ise Arapça dersinden şikâyetçi olmadıkları gibi; aksine bu dersi büyük bir zevk ve istekle takip ettiklerini, aynı zamanda iyi bir başarı elde ettiklerini görmekteyiz.

Bu da gösteriyor ki; öğrencilerin Arapça öğrenimindeki şikâyetleri, bizzat Arapça'nın kendisinden değil, belki başka sebeplerden kaynaklanmaktadır.

2- Herhangi bir okul veya fakültede öğrenci olmadıkları halde; sırf Arapça öğrenimine karşı duydukları sevgi ve ilgiden dolayı, bazı kimselerin büyük bir gayret ve çaba ile, Arapça dersi almak için hoca aradıklarını ve onların derslerine katılmaya koştuklarını duymakta ve görmekteyiz.

Bu dersleri almak için uzak mesafelerden, günün erken saatlerinde gidip hazır oluyorlar. İlahiyat Fakültesi öğrencilerimizin belki de anlamakta zorluk çekecekleri; Katru'n-neda, Şerhu ibn Akil, el-Muğni gibi 'kitapları' ders olarak okuyorlar.

Bütün bunları büyük bir azim ve iştiaikle yapmakta; karşılığında ise; sınıf geçme, diploma alma, göreve atanma gibi bir menfaat beklememektedirler.

3- Yine görüyoruz ki; Arapça'ya ilgi duyan bazı kimseler, bir Arap ülkesine giderek; orada elif-ba- ta- sa -cim gibi, sıfırdan başlayarak; konuşmayı, yazmayı, okumayı ve gramer kurallarını, ana dillerinden farklı dahi olsa; büyük bir gayret ve sabırla öğrenmeye çalışıyorlar.

- Şimdi şu soruyu soralım: Bu insanlar bu şekilde Arapça'yı öğrenmeye çalışırken acaba onlar için de bir takım sıkıntı ve zorluklar söz konusu değil midir?

- Karşılaştıkları sıkıntı ve zorluklar bu insanları öğrenmekten yıldırmıyorsa, acaba fakülte öğrencilerimiz, diğer bir ifade ile yüksek öğrenim seviyesinde eğitim almış bu öğrencilerimiz niçin Arapça'dan basit gerekçelerle şikâyetçi olup bundan feragat ediyorlar.?

Diğer yandan; ilahiyat fakültelerinde uygulanan Arapça ders müfredatı ve okutulan ders kitapları son derece çağdaş ve modern; öğrencilerin yaş ve kültür düzeylerine tamamen uygun durumdadır. Günün şartlarına göre; öğretim elemanları, ders araç ve gereçleri öğrencilerin öğrenim ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir.

-Öğrencilerimizin yabancı dil öğreniminde şu noktayı göz önünde bulundurmaları gerekir: Hasta bir insan nasıl ki; hastalığını tedavi etmek için doktor arayışı içine giriyorsa, bir öğrencinin de aynı hassasiyeti öğrenme ve bilgilenme konusunda sergilemesi gerekir. Unutmayalım ki; beden hastalığının tedavisi doktor ve

ilaçla sağlandığı gibi, akıl ve ruh hastalığının tedavisi ise ancak okuma ve öğrenme ile sağlanır.

Yine; aç bir insan karnını doyurmak için nasıl büyük bir çaba ve gayretle bu ihtiyacını şöyle veya böyle temin ediyorsa; aynı şekilde; özellikle ilahiyat öğrenimi gören öğrencilerimizin, Arapça'yı öğrenme konusunda aynı çaba ve gayreti göstermeleri gerekir.

Şurası kesin bir hakikattir ki; çalışan insan mutlaka emeğinin karşılığını bulur ve hiç bir zaman sarf ettiği çaba karşılıksız kalmaz. Bu konuda Allah (c.c) şöyle der:

{ وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى وَأَنْ سَعْيُهُ سَوْفَ يَرَى }

“İnsan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur ve çalışması da ileride görülecektir.”¹

Bir Arap atasözünde de şöyle denmiştir:

لكل مجتهد نصيب “Her çalışan nasibini alır.”

Konu ile ilgili olarak İslam tarihi pek çok örnekle doludur. İslam’a giren birçok millet, dilleri Arapça olmadıkları halde; Kuran’a olan sevgileri, Peygamber (s.a.v.)e olan bağlılıkları, onların bu dili öğrenmelerine yetmiştir. Dahası; onlar sadece bu dili öğrenmekle yetinmemişler, birçoğu bu dilin âlimi olmuş ve günümüze kadar şöhretleri devam etmiştir.

Mesela; hepimizin bildiği ve duyduğu, Fars asıllı Sibeveyh; Arap olmadığı halde, Arap gramerinin ustası ve âlimi olarak tarihe geçmiştir.

Sibeveyh, Şiraz’a bağlı bir köyde dünyaya gelmiş, daha sonra Basra’ya giderek orada ilim tahsil etmiştir. Arap dilinde yazdığı “el-Kitab” adlı eseri, dil sahasında zirve kabul edilmiştir.²

Sibeveyh ve benzeri pek çok dil âlimi; Arapça’nın zorluğundan şikâyetçi olan, gerek Arap öğrencilere, gerekse Arap olmayan bizim gibi yabancı öğrencilere bu konuda güzel bir örnektir.

Ancak burada şu noktanın altını çizmeden geçemeyeceğim: Bizim, ilahiyat fakültelerinde Sibeveyh gibi hoca veya talebe yetiştirmek gibi bir iddiamız yoktur. Bizim dile getirmek istediğimiz şey sadece; en azından Sibeveyh ve benzeri İslam âlimlerinin yazdıklarını okuyup anlayacak, gerektiğinde bu ve benzeri kaynaktan yararlanarak ilmi çalışma yapacak düzeyde bir Arapça’ya sahip olmaktır.

Arap dilini bütün incelikleriyle ve mükemmel olarak öğrenen bu örnek şahsiyetler, bizim dil öğrenme konusunda sahip olduğumuz, pek çok imkâna sahip değillerdi. Bu insanlar ne düzenli bir okul ve üniversite eğitimi aldılar, ne de sahip olduğumuz bilgisayar ve İnternet ortamından yararlandılar..

¹ Necm: 39

² Ali en-Necdi, Tarihu’n-Nahiv s. 22

Yukarıda belirttiğim gibi; sadece İslam'a olan sevgileri, Kuran'a olan bağlılıkları ve sahip oldukları azim ve gayret onları bu noktaya taşımıştır.

Ülkemizde; Arap Dili konusunda karşılaşılan bazı problemleri ortadan kaldırmak amacıyla; İlahiyat fakülteleri, Dil Tarih Fakülteleri ve Doğu Dilleri Bölümlerinde çalışan uzman kişiler pek çok konferans, toplantı, anket ve bilimsel çalışmalar yaparak gözle görülen duraklamanın önüne geçmeye çalışmışlardır. Ankara'da; üç ayda bir yayınlanan; Şarkiyat Araştırmaları Dergisi" (NÜSHA) adıyla Arap Dilinin konularını Akademik seviyede ele alan bir derginin çıkması da önemli bir boşluğu doldurduğu kanaatindeyim.

Ancak bu çalışmaların yeterli düzeyde olduğunu söylemek mümkün değildir.

Burada; Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı; Sn. Prof. Dr. Ziya Selçuk'un yabancı dil öğrenimi konusunda yaptığı bir tespiti zikretmekte yarar görüyorum.

"Türkiye'de verilen dil eğitimi" konulu bir konferansta konuşan Sn. Ziya Selçuk; "Türkiye'de verilen yabancı dil eğitim metodunda bir sorun olduğunu belirterek şöyle dedi: "yıllarca yabancı dil eğitimi verdiğimiz öğrencilerimiz dertlerini anlatamıyorlar. Türkiye'de gramer temelli bir yabancı dil eğitim sistemi olduğunu belirterek, orta öğrenimden mezun olan bir öğrencinin bin saat yabancı dil eğitimi aldığı halde konuşma problemi çektiğini söyledi. Yabancı dil eğitiminde uygulanan metodolojide (yöntembilim) bir sorun olduğunu ifade eden Selçuk, yıllarca yabancı dil eğitimi verilen çocukların dertlerini anlatamadıklarına dikkat çekerek: "yabancı dil öğretiyormuşuz gibi yapıyoruz" diyen Selçuk; yabancı dil eğitiminde uygulanan gramer tipi yaklaşımın iyi sonuçlar vermediğini anlattı. (Yeni Asya gazetesi)

Bu itibarla; Yabancı dil eğitiminde Türkiye'nin sınıfta kaldığını yetkili bir ağızdan duymuş olmamız hepimiz için ders çıkarılması gereken önemli bir tespittir.

Arapça öğreniminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla, Arap ülkelerinde önemli bazı faaliyet ve çalışmalar yapılmaktadır.

Örneğin; yakın tarihte (1979); Kuveyt Üniversitesi Arap Dili Bölümü tarafından "Arap Dilinin Problemleri" adlı bir konferans tertiplenmiş, Kuveyt'in içinden ve dışından alanla ilgili çok sayıda dil uzmanı bu konferansa davet edilmiştir.

Bu konferansta Arap dilinin problemleri enine boyuna ele alınmış, sonuçta; a) Öğrenci ile ilgili problemler, b) hoca ile ilgili problemler, c) ders ve metotla ilgili problemler, d) sorumlularla ilgili problemler gibi çeşitli başlıklar altında pek çok tavsiye kararları alınmış, aynı zamanda alınan bu kararların uygulamaya geçirilmesi ilgililerden istenmiştir.

Bizim için de örnek oluşturması açısından, adı geçen konferansta uygulanması istenen kararların bazı maddeleri şöyledir:

1- Kültürlü tabakanın; yani, aydınların kendi aralarında (mahalli Arapçayı değil) fasih Arapçayı konuşmaları, özellikle sınıf ve ders salonlarında buna riayet etmeleri.

2-Arap dili bölümünde okuyan öğrencilerin (seviye tespit sınavı tarzında) ince bir sınavdan geçirilerek bu bölümden sadece dili iyi bilenlerin mezun olması.

3-Medyanın (özellikle görsel ve işitsel) fasih Arapça'yı kullanmaya özen göstermesi.

4-Yayınevi ve matbaa sorumlularının, özellikle gençlerin yöneldiği yayınlarını (gramer kuralları doğrultusunda) hareketli olarak piyasaya sürmeleri.

5-Arap dilinin problemlerini konu alan bir derginin çıkarılması. *Bu bağlamda; "Kral Faysal İslami Araştırmalar Merkezi" tarafından Riyat'ta: "Mecelletu'd-dirasatu'l-lugaviyye" adlı bilimsel ve akademik bir dergi düzenli olarak çıkmaktadır.*

6-Bir veya birçok Arap ülkesinde, fasih Arapça konuşmayı sağlayacak özel dil merkezlerinin açılması.

7-Arap dili araştırmaları için Akademik bir merkezin kurulması bu toplantıda tavsiye edilmiştir.

Tabi ki; bu tavsiyeler birinci derecede Arap ülkelerindeki bazı problemleri dile getirmiştir. Ancak; konu itibarıyla Arap dilinin geliştirilmesini sağlamak ve önündeki bazı problemleri gidermek amacına yönelik olduğu için bizi de elbette ilgilendirmektedir.

- Türkiye'de Arap dili konusunda; özellikle İlahiyat Fakültelerinde ve Arap dilini ihtisas alanı kabul eden Dil Tarih Fakülteleri ve Doğu Dilleri Bölümlerinde de çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin bu çalışmalardan birisi; 1992 yılında Bursa'da, diğeri; 2003 yılında Sakarya'da, başta İlahiyat fakülteleri Arap Dili ve Belagatı Ana Bilim Dalı Öğretim elemanları olmak üzere bir komisyon tarafından gerçekleştirilen bir çalışma toplantısında; Arapça öğretimi enine boyuna tartışılmış ve aşağıda özet olarak belirtilen tavsiye kararları alınmıştır. Bu tavsiyelerin birer nüshası rapor halinde Türkiye'deki bütün İlahiyat fakültelerine gönderilmiştir.

Bu raporun önemli bazı maddeleri özet olarak şöyledir:¹

A- Öğretim Elemanları

Öğretim elemanlarının; Türk dili ve gramerini iyi bilmeleri, pedagojik formasyonu almış olmaları ve Arapça bilgilerinin ihtiyacı karşılaması.

Öğretmenlik bir sanattır. Öğretmen dersi sevdirir ve programı uygular. Hedef, Arapça ile ilgili hususları öğrenciye vermektir.

Bu konuda öğretim elemanının Arapça bilgisi yeterli olmalıdır.

¹ Ahmet Bulut, İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretimi, Bursa 1992
Bu makale; Türkiye İlahiyat Fakültelerindeki Arapça öğretimi ile ilgili, 1992 Bursa'da yapılan çalışma toplantısının bir değerlendirmesidir.

B- Dersler

İlahiyat Fakültelerinde, Arapça için; Gramer, metin tahlilleri, tercüme, (Arapça – Türkçe = Türkçe – Arapça), Pratik (yazma, okuma, konuşma) gibi unsurlar esas alınmalıdır.

Burada belirtilmesi gereken en önemli husus, öğretim elemanı yatkın olduğu derse girmelidir.

Arapça öğretimine uygun, öğrencilerin yaş ve seviyeleri dikkate alınarak ihtiyaca göre ders kitabı hazırlamak veya bir seri takip etmek bir görevdir.

Dersler mümkün olduğu kadar ve doğrudan Arapça işlenmeye gayret edilmelidir.

Ders harici öğrenciyi yetiştirici olması açısından; ödev vermek, roman, hikâye, gazete, dergi okumalarını temin etmek, görme ve işitmeye dayalı programları izletmek.

C- Ders Araç ve Gereçleri

Yabancılara Arapça öğretme konusunda elimizde iki seri vardır.

Birisi el-Arabiyye li'n-naşiiin (6 Öğrenci + 6 öğretmen =12 kitap), diğeri ise el-Arabiyye lil hayat (Nahiv, metin ve mükâleme 3 x 3 = 9 kitap).

Hazırlık sınıfları uygulamada olduğu dönemlerde İlahiyat fakültelerinde bu seri uzun yıllar takip edilmiş, ancak hazırlık sınıflarının uygulamadan kalkması ile ders kredilerinde meydana gelen azalma nedeniyle bu kaynağın yerine; ilgili anabilim dalları tarafından “el-Kıraetul Arabiyyetul Muyessera 1.2.3 kitap ile; el-Kevaidu'l Arabiyyetul Muyessera 1.2.3 (Gramer ve metin) adlı kitap serisi takip edilmesi uygun görülmüştür.

Her iki seri de yabancı öğrencilerin Arapça'yı öğrenmelerine yönelik hazırlandığı için yararlı ve uygun serilerdir.

Şu nokta unutulmamalıdır ki; her serinin kendine has bazı eksik yanları vardır. Bu eksikler zaman içinde ve ihtiyaç oranında tamamlanmalıdır.¹

Arapça'nın gerçekten önemli bir dil olduğunu göz önüne alındığımızda; bu alanda birçok çalışmanın yapılması gerektiğini kabul etmemiz gerekir.

Aşağıda ana başlıklar halinde verdiğimiz noktalar; Arap dilinin nedenli öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca Arap dili:

- 1- Dini açıdan: K.Kerim, hadis ve ibadet dilidir.
- 2- Kültürel açıdan: Bütün müslümanların ortak dilidir.
- 3- Coğrafi açıdan: Ortadoğu, Asya ve Afrika gibi geniş bir alana yayılmıştır.

¹ İlahiyat fakültelerinde Arapça Öğretimi, a.g.m.

4- Ekonomik açıdan: Dünyanın en zengin bölgesinin konuştuğu bir dildir.

Böyle olunca da, bizim Arapçaya önem vermemiz ve onu geliştirmemiz kaçınılmaz bir gerçektir.

Arapça öğreniminde bazı temel kuralları dikkatlerinize arz etmek istiyorum.

DİL ÖĞRENİMİNDE TEMEL KURALLAR

- Arapça dil öğreniminde; işin odağında bir tarafta öğrenci, diğer tarafta ise hoca yer almaktadır. Bununla beraber;

“Arapça’yı iyi öğrenmek için ne gerekir?” sorusu bu iki şıktan birisi kadar önemlidir.

- Bu çalışmanın amacı; henüz işin başında olan öğrencilerimizin dile getirdikleri: “Arapça’yı nasıl çalışmalı ve nasıl öğrenmeli” konusu ile; bu işi üstlenen biz hocaların: “Arapça’yı nasıl daha iyi öğretebiliriz”? Sorularına yanıt aramaktır.

- Ders hocaları, Arapça öğretimi konusunda yeteri tecrübe ve deneyime sahip oldukları halde; tam aksine öğrencilerin çoğu, buldukları noktada ne dile aşına, ne de dilin nasıl çalışılacağı hususunda tecrübeleri bulunmaktadır.

- Burada şu noktayı belirtmem gerekir: Bazı öğrenciler kendi özel şartlarında veya önceki tecrübelerinden yararlanarak Arapça’yı öğrenmiş olabilirler.

Ancak Arapça öğreniminde genel olarak zayıf olan öğrencilerimizin sayısı çoğunluktadır.

- Bu öğrenciler, Arapça’yı nasıl öğreneceklerini bilmediklerinden (belki de bu konuda kendilerine yardım eli uzanmadığı için) dil öğrenme konusunda başarısız duruma düşmekte.

- Öğrenciler şu soruyu sormakta haklıdır: Kendilerine hiç kimsenin Arapça’yı öğretmeye yanaşmadığı, öğrenmeleri için yapılması gerekenler kendilerine söylenmediği halde, nasıl başarısızlıkla suçlanabilirler?

- Öğrenci, sadece hocanın sınıfta anlattığı derslerle yetinemeyeceği, aynı şekilde vaktini nasıl harcaması gerektiği, durumunu nasıl düzeltereği ve bu işi nasıl yapacağı konusunda hoca ile tam bir diyalog içinde olması gerekir.

- Öğrencilerin ihtiyaçları hususunda duyarlı olan tecrübeli bir hoca, onlara dili öğretme konusunda yapmaları gereken şeyleri hatırlatmakla yetinmeyecek, aynı zamanda bu işi nasıl yapacaklarını da öğretecektir.

- İki tarafı yakından ilgilendiren bu karşılıklı diyalog, öğrencinin olduğu kadar, hocanın da görevidir.

- Hoca ve öğrenci müşterekliği çerçevesinde, aşağıda açıklanan bazı temel kurallar, genel olarak dil öğrenimi, özel olarak ta Arapça öğrenimi konusunda bizleri aydınlatacağını umuyorum.

Söz konusu kurallar şunlardır:

1- Arapça öğrenmeye başlayan bir öğrenci öncelikle şu sorulara cevap vermeyi gözden geçirmelidir: ¹

- a) Niçin Arapça'yı öğrenmek istiyorum?
- b) Arapça'yı nasıl kullanmak istiyorum?
- c) Gerçekte neyi öğrenmek istiyorum ve bunu nasıl öğrenmeliyim?
- d) Zamanımı Arapça'ya harcamak mı, yoksa başka bir şeyde geçirmek mi daha iyi?

Öğrenci çoğu zaman dil öğrenme amacını gerçekleştirmek için, neyi öğrenmek istediğine ve neyi öğrenmeye ihtiyacı olduğuna dair açık bir fikre sahip değildir.

Öğrenci öncelikle Arapça'yı öğrenme sebebini gözden geçirmeli ve sonra kendi kendine şöyle sormalıdır: Gerçekten Arapça'yı niçin öğreniyorum ve bu dili nasıl kullanmak istiyorum?

- Eğer bu sorulara tatmin edici cevap veriyorsa, daha sonra şu soruyu kendine sormalıdır:

Dil çalışmamda neye ağırlık vermem gerekir ve hedefime varmak için ne yapmalıyım? Okuyarak mı, yoksa ezberleyerek mi çalışmalıyım? Ve gerçekten fakültede ve fakülte dışında neler yapmalıyım?

- Şayet öğrenci bu sorulara bilinçli cevaplar veriyor ve gerçekten de Arapça'yı öğrenmeye aday ise, o zaman talebenin bir takım zaruri fedakarlıklara hazırlıklı olması gerekir.

2- Öğrenci kendi kendine şunu sormalıdır: Ben Arapça hakkında bilgi sahibi olmak mı istiyorum, yoksa dili kullanmayı mı amaçlıyorum?

Çünkü bir dili öğrenmek; o dil hakkında sadece bilgi elde etmek demek değildir.

Şayet yabancı dili kullanamıyorsan; onu öğrenmiş olduğunu söyleyemezsin. Zira yabancı bir dili öğrenmek demek, onu gerçek hayatta kullanmak demektir. Aksi takdirde o dili bildiğini söylemek doğru olmaz.

Yabancı dil öğrenenlere hep şu nokta hatırlatılır: Eğer sınıfın dışında bütün zamanını ana dilini konuşmakla geçiriyorsan, yabancı dili asla öğrenemezsin.

3- Hiçbir öğretmen sana Arapça'yı öğretmez. Bil ki; dili kendin öğrenmek zorundasın.

Çeşitli araştırmalar göstermiştir ki; öğrencideki arzu ve isteğin başarısı için hocanın kullandığı özel metot, materyaller; sınıfta harcanan zaman kadar önemli bir faktördür.

¹ Richard Showstack, Yabancı Dil Öğrenen Erişkinler İçin On Kural. Çeviri: Adil Özdemir. Atatürk Ü. İlahiyat Fak. Dergisi. Sayı: 9 Erzurum 1990, S: 349–356 arası.

Eğer Arapça'yı öğrenmek öğrenci için gerçekten önemli ise; onu sınıf haricinde kullanabileceği imkânlar bulmalıdır.

Mesela: Arapça'da yazılmış kitaplar, dergiler, hikâye ve gazeteler okuyabilir. Bu konuda radyo, televizyon veya internetten yararlanabilir.

Bir dili öğretmek; öğretmenin kafasındaki bilgileri öğrencilerin kafalarına aktarmak değildir.

Hoca öğrencinin çalışmasını yönlendirir, ona bu konuda yardımcı olur.

Fakat öğrenciler kendi kendilerine yapmaları gereken hususları hocadan yapmasını istemek suretiyle, hocanın olduğu kadar kendi zamanlarını da israf etmemelidirler.

4- Öğrenci kendi ana dili ile sonradan öğreneceği yabancı dil arasındaki farkı gözetleyerek, karşılaşacağı her soru veya alıştırmamanın bir tek cevabının olduğunu düşünmemelidir.

Dolayısı ile karşılaşılacak her küçük mesele için hocanın hazır bir cevap bulması umulmamalıdır.

5- Öğrenci Arapça'yı bir yıl içerisinde öğrenmeyi beklememelidir. Gerçeği söylemek gerekirse öğrenci dil çalışmasına son vermeyi hiç aklına getirmemelidir.

Sıkı bir şekilde üç yıl yabancı dile çalışan bir öğrenci, ana dilini konuşan birisi ile fikri bir konuda sohbet edebilir. Fakat ne var ki kişi; sonradan öğrendiği yabancı dili ana dili kadar asla iyi bilemeyecektir.

6- Öğrenci; yabancı dilde yaptığı "küçük" hataları görmezlikten gelmemesi gerekir. Ancak bununla birlikte birçok hata yapmaktan da korkmamalıdır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Öğrenci dil çalışmasını mükemmel olarak bitiremeyeceğine göre, dili çabuk öğrenme yerine iyi bir şekilde öğrenmeye göre kendini ayarlamalıdır.